

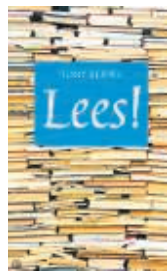
Rustig lezen als feestmaal voor de ziel

tekst Cees-Jan Smits
beeld Sjaak Verboom

„Rustig lezen brengt je gevoelens op hun plek en maakt de Schrift tot een feestmaal voor de ziel.” Wie zulke zinnen schrijft, moet zelf goed gelezen hebben. Zo lezen kun je leren, aldus Tony Reinke.

De Amerikaan werkt bij het internetplatform desiringgod.org, rond de bekende pastor en theoloog John Piper. In 2011 schreef hij het boek "Lit! A Christian Guide to Reading Books", in het Nederlands vertaald als "Lees!" (uitg. Groen). Vanuit zijn woonplaats Minneapolis-St. Paul mailt

hij hoe je grondig lezen kunt leren, waarom dat zo belangrijk is –niet in de laatste plaats voor het geestelijk leven– en waarom in een tijd van ontleding visuele middelen toch geen alternatief kunnen zijn. „God zoekt ons op in de taal”, zo is zijn overtuiging.

Zijn boeken echt nodig voor een geestelijk leven? Een analfabeet kan toch ook een goede christen zijn?

„God heeft in Zijn wijsheid bepaald dat teksten en het lezen daarvan een belangrijke rol zouden spelen in de bekendmaking van Zijn gang door de geschiedenis. Meer dan 300 keer staat er in de Bijbel zoiets als: „Er staat geschreven.” De Bijbel is dan als het ware met zichzelf in gesprek om vanuit het verleden de weg naar de toekomst te vinden. Zoals Paulus zegt in Romeinen 15:4: „Al wat tevoren geschreven is, dat is tot onze lering tevoren geschreven, opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften, hoop hebben zouden.”

Door terug te kijken naar de oude openbaring zoals die is opgeschreven in de Bijbel krijg je nieuw inzicht voor de nog verborgen toekomst. Het lijkt me dat die Bijbelse spiritualiteit ook voor ons leidend moet zijn.

Uiteraard kan iemand die niet of niet veel kan lezen ook een getrouw christen zijn. Veel van de eerste christenen uit de heidenen waren waarschijnlijk analfabeet. Terwijl Palestijnse joden uit de eerste eeuw doorgaans behoorlijk hoog geletterd waren, lag het percentage dat kon lezen en schrijven in de andere Romeinse provincies destijds rond de 10 procent. Veel van de eerste christenen waren dus volledig afhankelijk van mondelinge traditie.

Maar wat je ziet is dat waar het christendom wortel schiet, ook de geletterdheid toeneemt. John Knox in Schotland is maar een van de voorbeelden waaruit blijkt dat het onderwijs tot bloei kwam waar door de reformatoren het Evangelie in ere werd hersteld. Er zit als het ware een geheiligd ongeduld met analfabetisme ingebouwd in de verkondiging van het Evangelie.

Al in het Nieuwe Testament is daar iets van te zien. De joden in Berea waren „edeler” dan die uit Thessalonica, omdat ze dagelijks de Schriften onderzochten of „deze dingen” die Paulus verkondigde „alzo waren.” Analfabetisme in de algemene cul-

tuur is een probleem, maar het niet lezen van de Bijbel in de kerk is nog van een heel andere orde.”

Er is al jaren sprake van ontleding. Wat doet het volgens u met iemands geestelijk leven als hij of zij hooguit wat korte internetartikelen doormeent?

„Je wordt dagelijks overspoeld met informatie via Twitter, Facebook, blogs van je vrienden en een constante stroom nieuws uit de pen van hardwerkende journalisten. En niet te vergeten je e-mail die je in beslag neemt. Om in die zondvloed aan digitale data het hoofd boven water te kunnen houden moet je wel overgaan op scannen. Snel lezen is een noodzakelijk instrument om onderscheid te maken tussen wat om extra aandacht vraagt en wat je rustig kunt laten liggen.

Ik denk dat heel wat lezers van dit interview dit artikel ook eerst gauw scannen

om te kijken of het wat waard is. Dat moet gewoon tegenwoordig. Maar we moeten bedenken dat het scannen van tekst eigenlijk nog geen lezen is maar een manier om uit te maken wát je gaat lezen. Negentig procent van wat we dagelijks aan tekst tegenkomen heeft geen of weinig invloed op ons leven. Scannen is een hulpmiddel om die andere 10 procent op het spoor te komen.

Helaas is voor veel mensen binnen en buiten de kerk de scanmethode hun standaardmanier van lezen geworden voor iedere tekst, ook van die 10 procent. Het lukt hen niet meer om na het scannen alsnog de focus te vinden. Dat is een groot probleem dat schade toebrengt.”

Wat kan –omgekeerd– langzaam en geconcentreerd lezen voor ons verstaan van God betekenen?

„De boeken en artikelen die echt een ver-

Tony Reinke.

schil hebben gemaakt in mijn leven zijn de boeken en artikelen die ik grondig en langzaam bestudeerd heb, meestal met een potlood in de hand om dingen te onderstrepen. Bovenaan staat de Bijbel.

Ik ben echter bang dat veel christelijke lezers teksten weinig anders zien dan seculiere lezers, namelijk als een middel van informatieoverdracht. In werkelijkheid is het hoogste doel van lezen naar mijn overtuiging de gemeenschap met God. Als christenen geloven we dat God er is, dat Hij spreekt, luistert en met ons wil communiceren in de tijd.

Vanuit dat gezichtspunt is taal geen ver-gaarbak van informatie meer, maar wordt

Pieter Rouwendal (uitgeverij Brevier, Kampen).

het kunnen lezen tot een geestelijke vaardigheid die is bedoeld om de stem van God te horen en met onze volle aandacht bij Hem te zijn. Een tekst is dan een middel om bij de betekenis van Jezus Christus, Zijn schepping, kruisdood voor de zonden, overwinning van de dood, hemelvaart en eeuwig koningschap te vertoeven.

Meditatief lezen helpt niet alleen om de waarheid van de openbaring tot ons door te laten dringen en in ons op te nemen. Het zorgt er ook voor dat onze gevoelens de tijd krijgen om in het juiste verband tot onze gedachten te komen staan. Als we bijvoorbeeld lezen dat God heerlijk en alle aanbedding waardig is, dan hebben we tijd nodig om in onze drukke levens ook werkelijk tot die aanbedding te komen en te „smaken en proeven dat de Heere goed is” (Psalm 34:8). Langzaam lezen bakent daarvoor zo'n stuk tijd af. Met scannen kan dat niet. Zo'n zin is

dan wel even in je gedachten, maar dringt niet door tot in je gevoelens.

De Schrift is een feestmaal voor de ziel. Als je de Bijbel scannend leest, is het alsof je slechts langs dat opgediende feestmaal heen loopt. Je raakt geestelijk ondervoed, hoewel je het voedsel vlak voor je hebt staan. Dat maakt je ook gevoelig voor de vijandige golven en stormen die door de cultuur heen trekken. Maar een christen die een geduldige lezer is geworden, ontvangt de diepe vreugde van de Heere in het zien van de glorie van Jezus Christus. Dat is de vervulling van Gods doel met lezen.”

Hoe kun je je deze manier van lezen eigen maken als je gewend bent teksten alleen te scannen?

„We zullen ons allemaal twee soorten taalbeheersing eigen moeten maken: handig zijn in snel informatie overzien enerzijds,

en geduldig en rustig belangrijke teksten lezen anderzijds. Bij tips voor het tweede denk ik aan het volgende.

In de eerste plaats moet je een manier vinden om jezelf af te sluiten van digitale afleiding. Als je boeken leest op een tablet waarop ook allemaal meldingen van sociale media binnenkomen, doet dat je concentratie natuurlijk geen goed. Dan kun je toch beter een gewoon boek pakken. Dat doe ik zelf ook vaak. Ik zet mijn telefoon uit, pak een boek en een potlood en sluit mezelf drie kwartier af van alle beltonen en piepsignaaltes om ongestoord te kunnen lezen. Het is in het begin misschien even wennen, maar je gaat het verschil echt merken als je je dit aanleert.

In de tweede plaats moet je uitdagende boeken echt langzaam lezen. Ik pak geregeld een oude zeventiende-eeuwse Bijbelvertaling of een uitgave van gedichten van Shakespeare om me te dwingen er echt voor te gaan zitten om de betekenis van woorden te ontcijferen. Vaak moet ik alinea's wel twee of drie keer lezen voor ik de bedoeling van de auteur echt begrijp. Maar wie heeft daar nog tijd voor? Alleen de lezer die inziet dat sommige geschriften, allereerst de Bijbel, van oneindige waarde zijn en de hoogste mentale discipline verdienen die we kunnen opbrengen.

Het hoogste doel van lezen is de gemeenschap met God

Tot slot zou ik ouders aanraden om deze langzame manier van lezen voor te doen aan hun kinderen. Als je jonge kinderen thuis hebt en samen in je huisgodsdiensdienst de Bijbel leest, is het verstandig om niet te snel te lezen en niet over onbekende woorden heen te stappen. Sta erbij stil en leg moeilijke woorden uit en zorg ervoor dat iedereen de bedoeling begrijpt. Het gaat erom de betekenis te ontdekken, niet om de tekst 'af te handelen'. Zonder begrip van de betekenis kun je niet met gepaste vreugde reageren.

Ouders en ambtsdragers zijn de hoeders van de geletterdheid van de komende generaties christenen. De onzichtbare God spreekt tot ons door zijn Zoon, via de bladzijden van de door de Heilige Geest geïnspireerde Bijbel. Zo'n visie op tekst en taal is geweldig. Die verdient het verdedigd te worden.”

teren en op zoek moeten naar nieuwe vormen om God te vinden, bijvoorbeeld in kunst? Zoals met de "boeken der leken", de beelden en schilderijen in de Rooms-Katholieke Kerk?

„Dan heb je het over wat ik wil noemen "intuïtieve spiritualiteit". Dat is tamelijk roekeloos, maar toch doen we er allemaal aan. We zoeken God los van zijn openbaring. Maar als je dat probeert, vindt de een als het ware de poot van een olifant, de andere een oor, weer een ander de slurf. Dat geeft een vage en bedrieglijke indruk van het echte dier. Intuïtieve spiritualiteit leidt je in een tempel der onkunde, gebouwd voor de onbekende God (Handelingen 17). En dat terwijl God niet ver is van eenieder van ons. Hij is zo dichtbij gekomen dat Hij gevonden kan worden in zijn Zoon, Jezus Christus. Nu Christus is opgewekt uit de doden is er geen excuus meer om God overal en nergens op te gaan zoeken.

Bovendien is een spiritualiteit die om het zichtbare draait incompleet. Beelden tonen iets van de wereld, maar ze geven daar geen interpretatie van. Daarom staat er altijd een bijschrift bij een foto. Taal brengt precisie en verduidelijking aan bij iets wat we zien.

Je kunt bijvoorbeeld Christus afbeelden tussen twee moordenaars, in een film of in een schilderij. Maar daar zeg je nog niets mee. Je moet met de apostel uitleggen dat hier „Dien, Die geen zonde gekend heeft” door God „tot zonde voor ons is gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheids Gods in Hem” (2 Korinthe 5:21). De betekenis van het kruis was niet zichtbaar. Pas door de taal krijgt het beeld echt betekenis. Visuele spiritualiteit kan op zichzelf maar in zeer beperkte mate theologisch inzicht overdragen.

Dit is mijns inziens geen kwestie van behoudend of vooruitstrevend zijn. Jezus Christus Zelf zegt helder genoeg dat waar geestelijk leven niet ervaren wordt door intuïtie of esthetisch genot, maar in een relatie van kennis van God en gekend worden door God. Die kennis is geworteld in een concrete openbaring.

Spiritualiteit moet je afmeten aan de mate waarin we met heel ons leven beantwoorden aan de woorden van Jezus: „Indien gij in Mij blijft, en Mijn woorden in u blijven, zo wat gij wilt, zult gij begeren, en het zal u geschieden. Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt; en gij zult Mijn discipelen zijn” (Johannes 15:7-8). Dat is duidelijke taal die helpt de mist op te klaren van de intuïtieve spiritualiteit die ons postmoderne denken is binnengedrongen.”

Mede n.a.v. "Lees!", Tony Reinke; uitg. Groen, Heerenveen, 2013; ISBN 978 90 8897 053 5; 256 blz.; € 17,50.

Wat vindt u van de gedachte dat we de ontleding moeten accep-

